

Beslutningsforslag nr. B 103. Fremsat den 28. januar 1987 af Riishøj (SF), Margrete Auken (SF), Leif Hermann (SF), Ingerlise Koefoed (SF), Stillingen (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om begrænsning af elforbruget

Folketinget pålægger regeringen at tage initiativ til nedsættelse af elforbruget efter følgende retningslinjer:

1. Der gennemføres et stop for udbygning med elvarme.
2. Der fremsættes forslag til ændring af lovgivningen efter disse retningslinjer:
 - elpriserne gøres forbrugsafhængige.
 - det fastslås, at lov om elforsyning omfatter elforbrug, og det pålægges bevillingshaverne at arbejde aktivt for at begrænse elforbruget.
 - inden ministeren godkender eludbygningsplanerne, skal mulighederne for elbesparende foranstaltninger undersøges og beskrives.Bevillingshaverne skal desuden mindst én gang årligt give energiministeren og Folketinget en redegørelse for de initiativer, der er blevet gennemført for at nedbringe elforbruget.
3. Der indføres progressivt stigende eltariffer, således at prisen pr. kWh vokser for elforbrug, der overstiger ca. 2.500 kWh om året.
4. Den nuværende fulde elafgiftsrefusion for industrien ophæves. Provenuet, der opnås herved, anvendes i form af selektiv støtte til fremme af ren og ressource-

besparende teknologi.

5. Der sikres bedre afregningspriser for elektricitet leveret til nettet i tilknytning til industriens egenproduktion.
6. Energiministeren nedsætter en arbejdsgruppe med det formål at udforme et elreglement, der sikrer, at nye større elforbrugende maskiner, apparater m.v. i industrielle processer og i jordbrugssektoren opfylder en effektivitetsstandard svarende til den bedste tilgængelige teknologi.
7. Regeringen bør i EF og andre internationale sammenhænge arbejde aktivt for, at alle husholdningsapparater varedeklarerer synligt og grundigt hvad angår elforbrug.
8. Forskning og produktudvikling af energi-effektive elforbrugende apparater opprioriteres.
9. Der indføres en elkonsulentordning.
10. Den særlige rabatordning, der blev indført i forbindelse med »påskepakken« 1986, for elforbrug over 4.000 kWh/årligt, fjernes. Provenuet kan anvendes i form af selektiv støtte til elvarmekunder, der omstiller til en anden energiform end elvarme, f.eks. naturgas, kraftvarme, vedvarende energi m.v.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Efter nogle års stagnation er elforbruget på ny inde i en foruroligende vækst. I de seneste år er forbruget vokset særlig kraftigt, og i Energiministeriets statusnotat («Statusnotat, Energiplanlægning 1986», Energiministeriet, december 1986, sp. 30 ff.) regnes der med en vækst på ikke mindre end 50 pct. frem til årtusindskiftet.

Dette giver anledning til en række særdeles alvorlige samfundsmæssige problemer. Det største problem er, at det voksende elforbrug giver anledning til større forurening. Det giver anledning til et større udslip af luftforurenende stoffer, f.eks. kvælstofoxider, støvpartikler m.v. Det betyder også voksende mængder af slagger, flyveaske og afsvovlingsprodukter. Dertil kommer, at det er forbundet med meget store udgifter at bygge nye store kraftværker og nye ledningsnet. Alene i Elsam-området arbejdes der med en udbygning på mindst 2.000 MW inden år 2000. Det betyder nyinvesteringer i størrelsesordenen af 6-8 mia. kr., og en betragtelig forværring af betalingsbalancens løbende poster.

Udbygning med ny kraftværkskapacitet giver også problemer i relation til den fysiske planlægning, bl.a. i form af konflikter i relation til fredningsmæssige og rekreative målsætninger.

Der er altså meget tungtvejende grunde til at gribe ind over for stigningen i elforbruget. De mange milliarder kroner, der skal ofres på ny kraftværkskapacitet til skade for miljøet og for betalingsbalancen, bør i stedet investeres i elbesparende foranstaltninger. Elbesparelser giver, alternativt, reduktion i det samlede elforbrug og fører til mindre behov for effektudbygning, dvs. at der sker en reduktion af elforbruget i maksimalbelastningsperioder. Nye investeringer bør derfor sættes ind her.

Det er positivt, at energiministeren har tilkendegivet, at der skal iværksættes en række elbesparende initiativer.

Disse initiativer er affødt af el-aftalen mellem regeringen og Socialdemokratiet. I henhold til denne aftale iværksætter energiministeren under ener-

giforskningsprogrammet et forskningsprojekt, der inden for et lokalt afgrænset område skal belyse de tekniske, økonomiske og administrative muligheder for gennemførelse af mere vidtgående besparelser i elforbruget. I denne forbindelse vurderes bl.a. de såkaldte californiske tilskudsordninger nøjere.

Endvidere gennemføres en målrettet indsats med det formål at skabe forståelse for behovet for fastholdelse af energibesparelsesmålsætningen. Det gælder specielt den del af energiforbruget, der er fritaget for energifgifter, dvs. primært industriens energiforbrug. Energiministeren har nedsat en arbejdsgruppe med berørte organisationer, som har igangsat den før nævnte kampagne sidst i 1986.

Derudover har ministeren nedsat en arbejdsgruppe, som skal undersøge mulighederne for gennem en ændring af eltariffer og elafgifter at udnytte kraftværkskapaciteten bedre og dermed opnå økonomiske besparelser.

Arbejdsgruppen har i oktober 1986 afsluttet sit arbejde med en redegørelse med titlen: »Redegørelse om elafgifter og -tariffer« (Energiministeriet, oktober 1986). Rapporten giver et godt grundlag for politiske beslutninger på eltarifområdet. Der vil i disse bemærkninger derfor flere gange blive henvist til rapportens hovedkonklusioner.

Der er med andre ord taget en række initiativer, men efter forslagsstillernes opfattelse er disse initiativer utilstrækkelige. Det er nødvendigt at gå videre, og ikke mindst er det nødvendigt, at husholdningerne og industrien har direkte økonomisk fordel af en begrænsning af elforbruget. Hertil kræves ændring af de gældende eltarifordninger og ophævelse af industriens fulde afgiftsrefusion.

I en række videnskabelige rapporter er det dokumenteret, at det er muligt at nå langt længere, hvad angår tekniske elbesparelser. Bl.a. har Jørgen Nørgaard m.fl., Fysisk Laboratorium III, DTH, dokumenteret, at det er muligt at reducere det samlede elforbrug til $\frac{1}{3}$ af det nuværende, uden at det går ud over levestandarden. Selv den mindre ambitiøse målsætning om blot at fastholde et uæn-

dret elforbrug forudsætter en væsentlig mere vidtgående indsats end, hvad der er lagt op til.

Bemærkninger til de enkelte punkter

Ad punkt 1

Over det seneste tiår har elforbruget til opvarmningsformål været stigende. På baggrund af kortlægningsresultaterne fra hele landet, refereret i et svar fra energiministeren til energipolitisk udvalg (Alm. del - bilag 67, 20. november 1986) gives der følgende skøn for hele landet, ekskl. København.

I de områder, der som led i delplanlægningen er planlagt individuelt naturgasforsynet, fandtes der, da kortlægningen blev foretaget i 1980-84, ca. 190.000 bygninger med individuelle oliefyr og ca. 23.000 bygninger med elvarme.

I de fjernvarmeforsynede områder (overskudsvarme, fjernvarme, herunder naturgasbaseret fjernvarme), der er omfattet af delplanlægningen, fandtes der ca. 105.000 bygninger med individuelle oliefyr og ca. 7.500 bygninger med elvarme. I de fjernvarmeområder, der ikke er omfattet af delplanlægningen, fandtes der ca. 105.000 bygninger med individuelle oliefyr og ca. 7.500 bygninger med elvarme.

Energistyrelsen er ikke i besiddelse af oplysninger om, hvor mange af disse bygninger der findes i kraftvarmeområder, men skønsmæssigt udgør de kraftvarmeforsynede områder målt efter energilevering ca. halvdelen af de samlede fjernvarmeområder.

For at nedbringe elforbruget er det nødvendigt at sætte stop for nyinstallering af elvarme og sikre en hurtig omstilling fra elvarme i områder, der forsynes med naturgas, kraftvarme eller fjernvarme. Det kan ske gennem tilslutningspligt, passageafgifter og lignende indgreb.

Elvarmekunder, der omstiller til kollektive varmeforsyningsformer, bør gives en særlig økonomisk støtte, ligesom der bør etableres overgangsordninger for elvarmekunder, der får elforbruget dækket for en stor del gennem el fra vindmølle. Fremtidige vindmølleejere bør stimuleres økonomisk til at sælge strømmen til elnettet.

Samtidig bør der sikres udnyttelse af vedvarende energi og af lokalt baserede energikilder særdeles gunstige vilkår i område IV.

Ad punkt 2

I dag består en elforbrugers elregning af en fast del, som skal betales uafhængigt af forbruget, og af en variabel del, som er bestemt af, hvor stort elforbruget er. Det betyder selvsagt, at elforbrugere

ren ikke får den fulde økonomiske gevinst ved besparelser i elforbruget.

Der er meget store forskelle på størrelsen af den faste forbrugsuafhængige del fra det ene distributionselskab til det andet. I nogle selskaber udgør den faste andel ved et normalforbrug helt op til 40 pct. af den samlede elregning, og i sådanne tilfælde vil det ikke kunne betale sig for elforbrugeren at gennemføre elbesparende foranstaltninger.

Sigtet er at give elforbrugeren større økonomisk incitament til at investere i elbesparende foranstaltninger og derigennem reducere elforbruget.

I rapporten »Redegørelse om elafgifter og -tariffer« skønnes, at en fjernelse af den faste elafgift vil kunne give besparelser i en størrelsesorden af 6-12 pct. af forbruget på længere sigt, dvs. besparelser i milliardklassen. Ophævelse af den faste afgift vil således give store samfundsmæssige fordele. Det »omkostningsægte« princip må vige i betragtning af fordelene ved forbrugsafhængige elpriser.

Andet led i punkt 2 tager sigte på at sikre, at lov om elforsyning tager udgangspunkt i elsektoren under ét. Den eksisterende lov omfatter alene produktion, transmission og distribution af elektricitet fra stationære anlæg samt ind- og udførsel af elektricitet. Derfor er det ikke muligt for elselskaberne at afveje mulighederne for investeringer i forsyningsanlæg over for investeringer i elbesparende foranstaltninger.

En nedbringelse af elforbruget vil i en række tilfælde kræve en overordnet styring. Elselskaberne foretager i dag et oplysningsarbejde vedrørende besparelser i elforbruget, men hovedvægten i elværkerne oplysningsarbejde er dog ofte rettet mod forbrugernes »fordele« ved at gå over til brug af elvarme og elektriske apparater - alt sammen handlinger, der fører til et større samlet elforbrug.

Elværkerne bør efter forslagsstillernes opfattelse arbejde aktivt for at få nedbragt elforbruget. Elværkerne bør gå aktivt ind i et samarbejde med de lokale virksomheder, som befinder sig inden for deres forsyningsområder, med det formål at forbedre energieffektiviteten. Elværkerne bør endvidere yde rådgivning over for virksomheder med et stort elforbrug for at få nedbragt elforbruget, dvs. hæve energieffektiviteten.

Som et nyt grundprincip i elplanlægningen skal elbesparelser sikres en førsteprioritet ved, at Elsams og Elkrafts udbygningsplaner gøres betinget af, at mulighederne for elbesparende foranstaltninger undersøges, før der tages stilling til nye kraftværksenheder.

Det betyder, at elværkerne i deres udbygningsplaner må opstille alternative fremskrivninger for udviklingen i elforbruget under hensyntagen til, hvilke initiativer der kan tages for at begrænse stigningen i elforbruget. Dermed vil der blive lagt op til et reelt valg for myndighederne ved godkendelse af udbygningsplanerne.

I sammenhæng hermed bør elværkerne fremlægge en årlig redegørelse for Folketingets energipolitiske udvalg.

Ad punkt 3

Spørgsmålet om indførelse af progressive eltariffer blev ligeledes undersøgt i rapporten »Redegørelse om elafgifter og -tariffer«. Ifølge rapporten vil progressive tariffer medføre en 16–31 pct. reduktion i husholdningernes elforbrug i forhold til en udvikling med uændret prisstruktur. Der er, sagt med andre ord, muligheder for meget store besparelser ved at indføre progressive eltariffer.

Flere lande, f.eks. USA, Japan og Grækenland, kender til progressive eltariffer, og selv om forholdene her ikke umiddelbart kan overføres til danske forhold, viser det, at de praktiske problemer, der er forbundet med at indføre progressive eltariffer, er til at overvinde. Dersom gennemførelse af sådanne tariffer kræver en ændring af lov om elforsyning, pålægges det regeringen senest i folketingsåret 1987–88 at sikre det nødvendige lovgrundlag.

Ad punkt 4

I de senere år er der gennemført energibesparelser inden for erhvervssektoren, men talrige undersøgelser viser, at mulighederne langt fra er udtømte. I de seneste år har der været en endog meget kraftig vækst i elforbruget til procesformål.

Med de kraftige energiprisfald har virksomhederne haft alt for begrænsede incitamenter til nedsættelse af deres elforbrug. Derfor er det hurtigste og mest effektivt virkende middel til nedbringelse af elforbruget ubetinget en gradvis ophævelse af elafgiftsrefusionen samtidig med en selektiv erhvervsstøtte til støtte for en mere effektiv energianvendelse i virksomhederne samt en betragtelig stigning i afregningsprisen for industriens salg til nettet.

Folketinget har før drøftet et forslag om begrænsning af industriens elafgiftsfritagelse (forslag til folketingsbeslutning om energiafgifter for momsregistrerede virksomheder af Riishøj (SF) m.fl. (B 138), 1985/86, jf. Folketingets forhandlinger 1985–86, sp. 9914, 10.519 ff og 10.531). Der var principiel tilslutning til formålet, men kritik af den valgte form. Forslagsstillerne er åbne over for al-

ternative modeller, herunder at sætte omfanget af afgiftsfritagelse i forhold til virksomhedens værditilvækst og lade ordningen omfatte alt energiforbrug, hvilket vil gøre administrationen af ordningen lettere. Efter forslagsstillerens opfattelse er det vigtigt, at virksomheder, der nedbringer det marginale forbrug, får en særlig økonomisk fordel, eftersom en model af denne type vil virke kraftigst til fordel for nedbringelse af elforbruget gennem investering i elbesparende teknologi. For at ordningen skal have den fornødne effekt, bør begrænsningen i elafgiftsfritagelsen ved uændret elforbrug i forhold til værditilvæksten indbringe samlet ikke mindre end 1 mia. kr. årligt, ellers vil ordningen ikke virke kraftigt nok. Det er vigtigt, at ordningen kommer til at virke smidigt og ubureaukratisk. Det skal understreges, at det indkomne beløb efter forslagsstillerens opfattelse bør ydes i form af en selektiv erhvervsstøtte til renere og mere ressourcensparende teknologi.

Af et svar fra energiministeren til Folketingets energiudvalg (alm. del – bilag 103, 1986-87) fremgår, at flere vestlige lande, bl.a. Vesttyskland og Sverige, ikke yder industrien fuld elafgiftsrefusion.

Ad punkt 5 og 6

For at undgå opførelse af nye store kraftværksenheder er det vigtigt at stimulere industrien til i maksimalt omfang at sælge el knyttet til produktionen, til nettet. En forudsætning for, at industrien vil sælge til nettet, er, at industrien får gunstigere afregningspriser for dette salg. Det nuværende niveau for afregningspris set i sammenhæng med den fulde elafgiftsrefusion stimulerer ikke til udnyttelse af industriens salg til nettet. En ophævelse af den fulde elafgiftsrefusion vil i sig selv have en stimulerende effekt.

En mere direkte styring vil kunne finde sted gennem etablering af et elreglement, især for den mest elforbrugende del af industrien og for elforbrugende apparater i husholdningerne. Der lægges i denne forbindelse særlig vægt på et reglement for maskiner, ventilationsanlæg m.v. Det pålægges energiministeren at nedsætte en arbejdsgruppe for at udarbejde et elreglement efter de principper, der i dag er fastlagt i kravene til husenes energistandard gennem bygningsreglementet. Det bliver arbejdsgruppens opgave at beskrive de praktiske og administrative problemer og komme med konkrete forslag til, hvordan disse problemer kan løses.

Alle muligheder for gennem økonomiske incitamenter, oplysningskampagner m.v. at løse problemet bør naturligvis udnyttes, således at etablerin-

gen af elreglementet vinder forståelse hos forbrugerne og i erhvervslivet.

Ad punkt 7

Den nuværende bestand af køleskabe og dybfrysere i hjemmene tegner sig for et elforbrug svarende til ca. 1,8 TWh eller 7,5 pct. af det samlede elforbrug på årsbasis. Dertil kommer et betragteligt elforbrug til andre hårde hvidevarer som f.eks. komfurer, vaskemaskiner, tørretumblere og andre elforbrugende apparater.

Allerede i dag er der udviklet og markedsført sådanne elforbrugende apparater, der har en meget høj energieffektivitet, men der er ikke etableret en ensartet mærkning og oplysningspligt, herunder en oplysningspligt om mindste og højeste elforbrug for de på markedet eksisterende elapparater. Det vil være en vej frem til at sikre langt større udbredelse af elapparater med høj energieffektivitet.

Forbrugerne har i dag for svært ved at gennemskue forskellene på de forskellige apparater og de økonomiske konsekvenser ved brugen af dem. Mærkningen bør være tydelig og skrevet i et forståeligt sprog. På grund af et nødvendigt fortsat højt afgiftsniveau vil husholdningerne have særlig stor interesse i at investere i elapparater m.v. med den maksimale energieffektivitet.

Der eksisterer allerede en lov om mærkning og oplysningspligt vedrørende forbrug af energi (lov nr. 224 af 28. maj 1982), men der er i dag kun udstedt én bekendtgørelse (bekendtgørelse nr. 688 af 17. december 1982 om mærkning af elektriske ovne til husholdningsbrug med oplysning om energiforbrug m.v.) i henhold til denne lov, hvilket ikke er tilstrækkeligt.

Denne lov blev fremsat på baggrund af, at Rådet for De Europæiske Fællesskaber vedtog et rammedirektiv af 14. maj 1979 om oplysning ved mærkning om husholdningsapparaters energiforbrug og direktiv af 14. maj 1979 om anvendelse af rammedirektivet for bageovne. Formålet med EF-rammedirektivet er at harmonisere mærkningen og at undgå, at der gennem forskellige former for mærkning i de enkelte medlemslande opstår tekniske handelshindringer, samt at bidrage til en reduktion af husholdningsapparaters energiforbrug.

I henhold til rammedirektivet kan der vedtages anvendelsesdirektiver for forskellige apparater ud over bageovne. Det kan ske for køleskabe, dybfrysere, vaskemaskiner, opvaskemaskiner, tørretumblere, vandvarmere, fjernsynsapparater og strygeruller.

Når man i dag endnu ikke har gennemført mærkningspligt for andre elapparater end bageov-

ne, har det sin baggrund i, at forundersøgelsesarbejderne i EF-regi om mærkning af andre apparater ikke er afsluttet.

Derfor pålægges det regeringen at arbejde aktivt på internationalt plan, herunder i EF, for at elforbrugende apparater tydeligt og forståeligt varedklarerer med hensyn til elforbrug, og at der gennemføres en bevidst oplysning af forbrugerne om elapparaters elforbrug. Ordningerne bør desuden indeholde minimumsbestemmelser.

Ad punkt 8

Det er ikke tilstrækkeligt blot at fremme brugen af apparater med lavt elforbrug, der allerede er produktudviklet og afprøvet. Der må gøres en indsats for at produktudvikle endnu mere energieffektive apparater, teknisk udstyr til pumpning, ventilation og køling samt rådgivning om energisystemløsninger, hvor el og varme produceres under et. Der bør i energiforskningsprogrammet afsættes betydelig flere midler end hidtil til denne type forskning og udvikling. Efter forslagsstillernes opfattelse bør dette ske i nært samarbejde med de virksomheder, der producerer elforbrugende apparater. Forslaget er tidligere blevet anbefalet af Miljøministeriet i rapporten »Miljø og energi 81«, der blev udgivet i tilknytning til Energiplan 81.

Ad punkt 9

Ofte er det manglende kendskab til mulighederne for elbesparende foranstaltninger, der er årsag til, at disse ikke gennemføres i stor målestok. Med højt afgiftsniveau og med en aftrapning af den fulde afgiftsrefusion for industrien, og med de samfundsmæssige interesser, der står på spil, bør en forsøgsordning anbefales med uddannelse af elkonsulenter.

Konsulenternes opgave bliver bl.a. at anvise mindre og meget energiforbrugende virksomheder uden store egne ressourcer, på hvilken måde der kan opnås elbesparelser. Det kan f.eks. dreje sig om at få bedre måle- og analysemetoder, så pumper og rør m.v. ikke overdimensioneres, begrænse ventilationsopvarmning til områder, hvor der ikke eksisterer andre muligheder (f.eks. radiatorer), eller om en mere hensigtsmæssig indretning af de elforbrugende transportbånd (til råvarer og halvfabrikata). Dette blot for at beskrive spændvidden i mulighederne.

Elkonsulenterne ansættes hos elselskaberne (jf. punkt 2 i forslaget), som jo besidder en betydelig ekspertise på området. Som forsøgsordning ansættes eksempelvis 10 konsulenter for en treårig perio-

de. Herefter tages ordningen op til en samlet vurdering.

Ad punkt 10

Den differentierede elafgift, der blev etableret i forbindelse med vedtagelsen af den såkaldte påskepakke, indebærer, at afgiften af forbrug på elektricitet, der overstiger 4.000 kWh i helårsboliger, som opvarmes med elvarme, udgør 26 øre pr. kWh. Af al anden el udgør afgiften 29,5 øre pr. kWh.

Denne særstilling for elvarme betyder, at elop-

varmning ifølge rapporten »Redegørelse om elafgifter og -tariffer« er ca. 1.000 kr. billigere end olieopvarmning i et nyt velisoleret hus. Dette er naturligvis uacceptabelt. I forbindelse med vedtagelsen af påskepakken blev det nævnt, at ordningen ville blive taget op til revurdering i forbindelse med den nu færdiggjorte og tidligere omtalte rapport om elafgifter og -tariffer.

En ophævelse af 4.000 kWh-grænsen kan ledsages af en særlig støtte til omlægning fra elvarme til kollektive opvarmningssystemer for boliger beliggende i naturgas- eller kraftvarmeområder.